

Visievorming Buitengebied Waalwijk

Visie van de klankbordgroep, juli 2003

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	Doel	1
1.2	Interactief proces	1
1.3	Klankbordgroep	2
1.4	Resultaat	2
1.5	Algemene informatieronde (medio 2003)	2
1.6	Besluitvorming (eind 2003 / begin 2004)	2
2	AANPAK VISIEVORMING	3
2.1	Wensbeelden	3
2.2	Presentatie, confrontatie en integratie	3
3	BUITENGEBIED, MET HUIDIGE KARAKTERISTIEKEN	4
3.1	Gebiedsindeling	4
3.2	Beschrijving huidige gebiedskarakteristieken	4
4	VISIE OP GEBIEDEN	8
4.1	Gebiedsaccenten	9
4.1.1	Natuurgebieden, bestaand	8
4.1.2	Landbouwgebieden, tevens beoogd natuurgebied	8
4.1.3	Landbouwgebieden met accent natuur / landschap	10
4.1.4	Landbouwgebieden met accent landschap	11
4.1.5	Landbouwgebieden, overig	11
4.2	Beschermings- en ontwikkelingsrichtingen	13
4.2.1	Landbouw	13
4.2.2	Natuur/landschap/cultuurhistorie	13
4.2.3	Water	15
4.2.4	Alle beschermings- en ontwikkelingsrichtingen tezamen	16
4.3	De Visiekaart	16
5	VISIE OP THEMA'S	16
5.1	Inleiding	16
5.2	Thema: Omgaan met water	16
5.2.1	Algemeen	16
5.2.2	Wensbeeld, over ca. 10 jaar	16
5.2.3	Effecten	18
5.2.4	Taakverdeling	18
5.2.5	Beleidskaders en aanverwante raakvlakken	18
5.3	Thema: agrarische bedrijfsvoering / (her)ontwikkeling	19
5.3.1	Nieuwvestiging / verplaatsing, van een agrarisch bedrijf	19
5.3.2	Omschakeling, bij een agrarisch bedrijf	19
5.3.3	Nevenactiviteit, bij een agrarisch bedrijf	20
5.3.4	Vervolgactiviteit / hergebruik vrijkomend agrarisch bedrijf (VAB)	21
5.4	Thema: recreatie	24
5.4.1	Verblijfsrecreatie	24
5.4.2	Dagrecreatie	23
5.5	Thema: Behoud en ontwikkeling kleinschalige natuur en landschap	25

1 INLEIDING

1.1 Doel

Doel van het gemeentebestuur is te komen tot een breed gedragen visie op de toekomst van het buitengebied van de gemeente Waalwijk. Een actuele visie op het omvangrijke gemeentelijke buitengebied is om meerdere redenen wenselijk. Dit vanwege o.a.:

- verschillende (ingrijpende) ontwikkelingen die er in het buitengebied spelen of te verwachten zijn;
- de betekenis en de functie of het gewicht van het buitengebied in uiteenlopende vorm voor diverse belangen / sectoren zoals: de landbouw; de natuur, landschap en cultuurhistorie; het water; de bewoners; de recreatie; de tegenhanger / contramal voor stedelijke ontwikkelingen;
- de uitvoering van uiteenlopende projecten van diverse partijen, die veranderingen of verbeteringen voor onderdelen van het buitengebied tot doel hebben.

Die visie moet een belangrijke onderlegger worden voor:

- inbreng van de gemeente in andere beleidsplannen;
- interactief overleg over met de diverse betrokkenen over wat er aan wensen en verwachtingen leeft en welke inspanningen of middelen er voor ontwikkelingen en projecten nodig zijn;
- een geheel nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied;

Een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied (zie ook tekstkader '[Wat is het buitengebied?](#)') wordt opgepakt omdat de gemeente een actuele afstemming met de eisen, het beleid en de belangen van deze tijd wenselijk vindt.

Bij de gemeentelijk inbreng in plannen van anderen die, direct of indirect, betrekking hebben op het buitengebied moet men denken aan plannen van diverse rijksinstanties, provincie, hoogheemraadschap / waterschap, gebiedscommissie Wijde Biesbosch, projectgroep Waalboss, Planologische kernbeslissing Ruimte voor de Rivier e.d.

1.2 Interactief proces

Om het doel te bereiken is een interactief proces opgezet met vertegenwoordigers van verschillende organisaties die een duidelijk belang in het buitengebied hebben. Daarbij kunnen meningen, wensen en ideeën, over de toekomst, kansen en bedreigingen voor het buitengebied door de (georganiseerde) gebruikers 'uit het veld' zelf naar voren worden gebracht.

Deze 'bottom-up'-benadering vindt plaats in een zo vroeg mogelijk stadium en is gericht op ondersteuning van de latere beleids- en besluitvorming, door de gemeenteraad. Het moet leiden tot een breed gedragen, werkbaar en effectief (plattelands)beleid voor het buitengebied van Waalwijk.

Op een startbijeenkomst, in februari 2002, is de 'aftrap' voor dat proces gegeven.

Aan de uitgenodigde belangengroeperingen zijn de bedoelingen en de aanpak toegelicht. Ook is gevraagd vertegenwoordigers voor te dragen die namens de groepering een actieve inbreng in het verdere proces zouden kunnen leveren. Daarbij is aangegeven dat de visie vanuit de klankbordgroep, als 'tussenresultaat', ook in ruimer verband, via een algemene informatie- of inspraakronde, naar buiten wordt gebracht. Dat met de bedoeling om ook andere groeperingen, individuele belanghebbenden en anderszins bij het buitengebied betrokkenen al in een zo vroeg mogelijk stadium en ruimschoots de gelegenheid te bieden daarvan kennis te nemen en ook hun opvattingen over een en ander kenbaar te maken. De aangezochte belangengroeperingen hebben allen zeer positief gereageerd op het verzoek daaraan hun medewerking te verlenen.

Wat is het buitengebied?

Dit omvat het gehele gemeentelijke grondgebied, voor zover dat in grote lijnen gelegen is buiten de bebouwde kommen van Waalwijk, Landgoed Driessen, Sprang, Vrijhoeve, Nieuwe Vaart, Capelle, Waspik-Boven, Waspik (-Beneden). Ook de industrie- en bedrijventerreinen (Haven, Zanddonk, Berkhaag, Scharlo – Maasoever) en een aantal dichte dorpse lintbebouwingen aansluitend op of tussen de kernen (zoals Heistraat, Spoorstraat, Benedenkerkstraat) worden niet tot het buitengebied gerekend.

Op de visiekaart is de globale begrenzing van het buitengebied nader aangegeven.

1.3 Klankbordgroep

De volgende belangen / groeperingen hebben, ieder met 2 vertegenwoordigers, via een klankbordgroep, hun inbreng in het proces tot nu toe geleverd. Daarbij zijn de vertegenwoordigers ondersteund door (werkgroepen binnen) de eigen achterban.

Belang	Groepering
Landbouw	ZLTO Waalwijk
Water	Hoogheemraadschap West-Brabant, Waterschap De Dongestroom
Natuur, Landschap, Cultuurhistorie(NLC)	IVN De Waerdman, Gezamenlijke Heemkundekringen

De visie van de klankbordgroep moet gezien worden als adviserend in de richting van het gemeentebestuur. De wethouder Ruimtelijke Ordening zit de klankbordgroep daarom voor. Verder zorgt de gemeente (o.a. afdeling ROV) en een extern bureau, Croonen Adviseurs, voor ondersteuning in uiteenlopende vorm.

1.4 Resultaat

In het afgelopen jaar is de klankbordgroep regelmatig bijeen geweest. Voorliggende visie is daarvan een eerste tastbaar resultaat. Het geeft een actueel maatschappelijk beeld, op hoofdlijnen, over het buitengebied van de gemeente Waalwijk, vanuit de verschillende invalshoeken van de drie voornaamste belangengroepering. De wijze waarop tot dit resultaat gekomen is komt verderop nog aan de orde. Minder tastbaar, maar zeker zo belangrijk, is ook het 'leerproces' dat de groeperingen gezamenlijk hebben doorgemaakt. Er is meer onderling vertrouwen ontstaan met als gevolg de intentie om, waar mogelijk, tot een gezamenlijk visie op zaken te komen. Op punten waar dat (nog) niet mogelijk was is (meer) inzicht in en begrip en respect voor elkaars, soms tegengestelde, opvattingen ontstaan. Dat vormt een goede basis voor verder overleg en samenwerking op dit terrein in de toekomst.

1.5 Algemene informatieronde (medio 2003)

Naast de visie vanuit de klankbordgroep vindt de gemeente het belangrijk in een vroeg stadium ook de mening van andere, minder goed of niet georganiseerde, personen en belangen over het buitengebied te vernemen. Daarbij wordt gedacht aan o.a. de niet-agrarische bedrijven, de bewoners en de recreanten. Voorliggende visie van de klankbordgroep wordt als leidraad gebruik voor een eerste algemene informatie- en reactieronde om uiteindelijk tot een nog breder gedragen visie te komen.

Daarmee krijgt een ieder de gelegenheid zijn / haar mening over de hoofdlijnen voor toekomst van het buitengebied kenbaar te maken.

Zo bestaat ook voor 'buitenstaanders' de mogelijkheid om meningen en ideeën, kenbaar te maken over voor hen belangrijke thema's, als bedrijvigheid, wonen en dagrecreatief medegebruik, in het buitengebied.

1.6 Besluitvorming (eind 2003 /begin 2004)

De 'uitkomsten' van de informatieronde zullen geconfronteerd worden met de visie van de klankbordgroep en, ter aanvulling of nuancering daarop, in de eindversie van de visie worden meegenomen.

Die eindvisie zal, als een soort tussentijds ijkpunt voor het verdere proces van beleids- en besluitvorming over het buitengebied, aan het gemeentebestuur worden voorgelegd. Dit vindt eind 2003 / begin 2004 plaats.

2 AANPAK VISIEVORMING

2.1 Wensbeelden

Aan de vertegenwoordigers van 3 belangengroeperingen is gevraagd om zo veel mogelijk zelf - eventueel met steun van eigen werkgroep(en) vanuit de achterban - eerst een eigen 'sectoraal' wensbeeld op te stellen voor het buitengebied. Dit gebaseerd op kennis van de huidige situatie en ook verwachtingen, kansen en bedreigingen die men ziet voor de toekomst.

De vraag was de sectorale wensbeelden zo veel mogelijk 'gebiedsgericht' toe te spitsen op in ieder geval 4 duidelijk te onderscheiden grotere deelgebieden, die gezamenlijk vooraf zijn bepaald. Ook kon men uitspraken doen over 'de ruimte' die men daarbij al of niet ziet voor de andere sectoren.

Verder is gevraagd voor een aantal thema's die men zelf belangrijk vond, zoals agrarische bedrijfsontwikkeling / -vestiging, vrijkomende agrarische bedrijven en recreatie, eveneens een wensbeeld te schetsen vanuit de eigen sector.

Kaartmateriaal, andere gegevens en aandachtspunten zijn daarvoor als ondersteuning aangereikt.

Vervolgens zijn per groep de wensbeelden opgesteld door het aangeven van een en ander op kaart en/of met een korte beschrijvingen van wat men belangrijk vond voor de verschillende deelgebieden of thema's.

2.2 Presentatie, confrontatie en integratie

De verschillende sectorale wensbeelden zijn, medio 2002, onafhankelijk van elkaar opgesteld en pas daarna binnen de klankbordgroep onderling gepresenteerd.

De confrontatie van de verschillende wensbeelden heeft plaatsgevonden aan de hand van een overzicht van waar in eerste instantie sprake was van:

- 'overeenstemming';
- 'geen overeenstemming';
- 'overeenstemming (nog) onduidelijk'.

Dat overzicht heeft gediend als leidraad voor nadere bespreking en discussie. Aan de hand daarvan heeft binnen de klankbordgroep een nadere gedachtewisseling plaatsgevonden, over de overeenkomsten maar vooral ook over de onderlinge verschillen. Met name is nagegaan of er daarbij sprake was van (onder voorwaarden) overbrugbare verschillen of van blijvende en niet oplosbare verschillen van inzicht. Daarbij zijn (rand)voorwaarden voor mogelijke oplossingsrichtingen aangegeven of is aangegeven dat in latere instantie een nadrukkelijke beleidskeuze, door de gemeenteraad, nodig is.

Het resultaat is verwoord en samengevat in voorliggende visie van de klankbordgroep.

Andere personen en groeperingen met belangen in, belangstelling voor of betrokkenheid bij het buitengebied worden uitgenodigd daarover hun meningen en wensen kenbaar te maken.

De resultaten daarvan zullen ter reactie ook worden voorgelegd aan de klankbordgroep. Mede op basis daarvan zal dan een eindversie van de visie worden opgesteld.

3 Buitengebied, met huidige karakteristieken

3.1 Gebiedsindeling

Het buitengebied van de gemeente Waalwijk is voor de visievorming eerst ingedeeld in een aantal, door de klankbordgroep gezamenlijk bepaalde, deelgebieden met min of meer overeenkomstige functionele en landschappelijke kenmerken. Omdat het watersysteem opgebouwd is uit meerdere componenten die niet overal goed overeenkomen met de te beschrijven deelgebieden worden de kenmerken van dat 'deelelement' daarna nog apart weergegeven.

Het gaat het om de volgende karakteristieke deelgebieden / deelelementen in het buitengebied van Waalwijk:

1. de polders ten noorden van de A59 / Waspikse Dijk, westelijk van Waalwijk;
2. het gebied ten noordoosten van Waalwijk;
3. het gebied tussen Waspik, Waalwijk, de A59 / de Waspikse Dijk en het Halve Zolenpad;
4. het gebied ten zuiden van het Halve Zolenpad en een polder ten westen van Waspik-noord;
5. elementen van het huidige watersysteem.

Deze zijn ook aangegeven op de Visiekaart.

DEELGEBIEDEN

3.2 Beschrijving huidige gebiedskarakteristieken

Hier wordt de huidige functionele en landschappelijke karakteristiek van de deelgebieden kort en 'neutraal' beschreven. Bij de Visie op gebieden (onder 4) komt de specifieke waardering van een aantal karakteristieke kenmerken apart aan de orde.

Deelgebied 1

Ten noorden van de A59 / Waspikse Dijk, westelijk van Waalwijk

Dit deelgebied omvat het noordelijk deel van het buitengebied, vanaf de A59 en Waspikse Dijk tot aan de Bergse Maas. In het Oosten wordt het deelgebied begrensd door de Sprangslot. Het omvat zowel de poldergebieden (buitenpolders) als de uiterwaarden.

Met name de overwegend agrarisch polders en uiterwaarden en hun landschappelijke openheid zijn kenmerkend in dit deelgebied. Kenmerkende landschappelijke elementen zijn verder met name het water in de vorm van de Bergse Maas, het Oude Maasje, het Zuiderkanaal, de Kerkvaart en de Cappelse Haven, en daarnaast ook de bijbehorende dijken. Echte natuurterreinen komen in dit gebied nauwelijks voor.

Het zeer open rivierlandschap in combinatie met de grondgebonden landbouw en het huidige watersysteem maken dat dit gebied in het algemeen ook plaats biedt aan in een dergelijk landschap voorkomende weidevogels en soms ook 'wintergasten' zoals ganzen. De uiterwaarden zijn tevens van belang voor de afvoerfunctie van de Bergse Maas. De poldergebieden, waar sprake is van (rivier)kwel, hebben over het algemeen een ruime drooglegging.

Deelgebied 2

Ten noordoosten van Waalwijk

Dit deelgebied omvat het buitengebied ten noorden en ten oosten van de stad Waalwijk.

Net als deelgebied 1 omvat het zowel de poldergebieden (buitenpolders) als de uiterwaarden, met aansluitend een smallere zone langs het Drongelens Kanaal. Met uitzondering van een deel van de Gansooiense Uiterwaard en het zuidelijk gedeelte van de zone langs het kanaal, die natuurgebied zijn, wordt het gebied gekenmerkt door met name de agrarisch polders en uiterwaarden. Landschappelijk is met name de openheid van deze gebieden van belang. De uiterwaarden zijn ook hier van belang voor de afvoerfunctie van de rivier. Kenmerkend landschappelijke elementen binnen dit deelgebied zijn, behalve de open landschappen, met name het Drongelens Kanaal en de dijken langs de Bergse Maas. Het plaatselijk open landschap biedt, vergelijkbaar met deelgebied 1, ook in het algemeen leefruimte voor weidevogels en wintergasten. In de poldergebieden komen hier verspreid ook enkele natte, lager gelegen, plekken voor.

Wat is GlasNat?

GlasNat is een initiatief waarbinnen glastuinbouw en natuur centraal staan. Het bestaat uit een ontwikkelingslocatie voor glastuinbouw, tussen Capelle en Nieuwe Vaart, met aansluitend daarop, tot aan Waspik, een groot natuurontwikkelingsgebied rondom plaatselijk al aanwezige natuurterreinen.

Het project GlasNat is op basis van vrijwilligheid, inventiviteit, creativiteit en betrokkenheid van diverse partijen en belanghebbende tot stand gekomen. De doelstellingen van GlasNat zijn als volgt:

- de gewenste natuurdoelstelling versneld ontwikkelen en op een robuuste wijze onderling verbinden;
- de glastuinbouw perspectiefvolle/teeltonafhankelijke en tegelijk duurzame ontwikkelingsmogelijkheden bieden.

Dit werd mogelijk geacht door met name de volgende herstructureringsmaatregelen in het gebied:

- de verspreid liggende glastuinbouwbedrijven beëindigen en te verplaatsen naar elders;
- het cluster van bestaande glastuinbouwbedrijven rond de Wendelnesseweg optimaliseren, isoleren en afschermen ten opzichte van de omringende (bestaande en toekomstige) natuurgebieden.

Om de realisering mogelijk te maken is voor het gehele plangebied een apart bestemmingsplan opgesteld (vastgesteld door de gemeenteraad op; goedgekeurd door Gedeputeerde Staten op).

De beoogde natuurontwikkeling, op vrijwillige basis, is daarbij van een planologische regeling voorzien die door alle betrokken partijen wordt onderschreven en ook de provinciale goedkeuring heeft gekregen.

Zie verder ook het toelichtende tekstkader '[Wat is natuurontwikkeling op vrijwillige basis?](#)'.

DEELGEBIEDEN

Het plangebied 'GlasNat' is nader op de Visiekaart aangegeven.

Wat is kwel?

Water stroomt zoals bekend van hoog naar laag. Wanneer dit niet via het oppervlaktewater maar het grondwater plaatsvindt, en dit grondwater op veelal lager gelegen plekken in de bodem naar boven komt, dan spreken we van kwel. Kwelwater kan specifieke eigenschappen bezitten die van groot belang zijn voor met name de natuur. Te denken valt aan zaken als:

- een continue aanvoer van grondwater waardoor standplaatsen permanent vochtig tot nat zijn;
- een relatief laag gehalte aan voedingsstoffen, zoals fosfaat- en stikstofverbindingen, zeker in vergelijking met het meeste oppervlaktewater;
- een relatief grote mineralenrijkdom (bijvoorbeeld calcium en/of ijzer) met name in vergelijking met regenwater, en daarmee een sterk bufferend vermogen tegen verzuring;
- de mineralenrijkdom zorgt eveneens voor specifieke bodemchemische processen, zoals het vastleggen van fosfaten;
- een relatief constante temperatuur van bodem en bodemvocht.

De specifieke eigenschappen van de aanwezige kwel bepalen, naast bijvoorbeeld het beheer of grondgebruik, sterk de kwelgebonden natuurwaarden op een bepaalde plek.

In het algemeen wordt daarbij een indeling gehanteerd in **regionale kwel** (ook wel diepe kwel genoemd) en **lokale kwel**, waarbij de eerste in ecologisch opzicht het meest waardevol is.

In Waalwijk zijn ook regionale en lokale kwelstromingen te onderscheiden. De regionale of diepe kwel, die ecologisch dus het belangrijkst is, komt met name voor in deelgebied 3. Dit kwelwater is afkomstig van de 'hoge' Brabantse zandgronden en heeft een lange weg in de bodem afgelegd. Lokale kwelstromen komen daarentegen meer verspreid in de gemeente voor.

Een bijzondere vorm van lokale kwel is de zogenaamde **rivierkwel**. Deze ontstaat wanneer het waterpeil in de rivier (in dit geval de Bergse Maas) hoger is dan de aangrenzende poldergebieden. In deze poldergebieden kwelt dan lokaal het rivierwater naar boven. Het mag duidelijk zijn dat de kwaliteit van de rivierkwel sterk afwijkt van de diepe kwel in deelgebied 3 en in ecologisch opzicht minder van belang is. Wel kunnen bijvoorbeeld weidevogels profiteren van de grotere vochtigheid van kwelplekken in vergelijking met de omliggende drogere gronden. In de winter is er op die plaatsen minder snel kans op bevriezing van gewassen, zodat wintergasten er vaak langer kunnen foerageren.

Deelgebied 3

Tussen Waspik, Waalwijk, de A59 / Waspikse Dijk en het Halve Zolenpad

Dit gebied omvat in hoofdzaak de poldergebieden (binnenpolders) tussen Waspik en Waalwijk op de overgang tussen de zandgronden en het rivierengebied. Tussen Waspik-Beneden en Capelle wordt de noordgrens van dit deelgebied gevormd door de Waspikse Dijk. Tussen Capelle en Waalwijk vormt de A59 de noordgrens. De zuidgrens wordt grotendeels gevormd door het Halve Zolenpad, de dijk van de voormalige spoorverbinding tussen Raamsdonksveer en Waalwijk, waarop zich nu een fietspad bevindt. Dit deelgebied wordt gekenmerkt door een afwisseling van diverse belangrijke (natte) natuurgebieden met daar omheen en daar tussen landbouwgronden. In dit gebied ligt tevens het GlasNat-project (zie ook het tekstkader 'Wat is GlasNat?').

Kenmerkende elementen binnen dit deelgebied zijn verder, behalve de natuur- en landbouwgebieden, het Zuiderafwateringskanaal (ZAK), de kilometerslange lintbebouwingen en het hoger gelegen Halve Zolenpad. Landschappelijk kenmerkend is verder de zogenaamde slagenverkaveling, de zeer smalle langgerechte percelering, die samenhangt met de ontginningswijze van het natte (v.m. laagveen)gebied. Hierdoor is dit gebied ook cultuurhistorisch van bijzondere betekenis.

Het gebied is ook hydrologisch belangwekkend omdat voedselarm en tevens kalkrijk grondwater, dat komt vanuit de hogere zandgronden, daar sterk opkwelt en een hoge grondwaterstand tot gevolg heeft en als zodanig essentieel is voor de daar aanwezige (natte) natuur. De grond- en oppervlaktewaterstand en waterkwaliteit voldoen niet aan de eisen van de natuurdoeltypen daar. De waterstanden zijn veelal te laag en de kwaliteit is, door afname van kwel uit de diepere grondwaterlagen, veranderd van samenstelling (m.n. kalkrijkheid is verminderd). Dit vindt overigens mede plaats door oorzaken buiten het gebied.

Deelgebied 4

Ten zuiden van het Halve Zolenpad plus de polder westelijk van Waspik-beneden

Dit meest zuidelijk gelegen deelgebied omvat in hoofdzaak de gebieden ten zuiden van het Halve Zolenpad. Daarnaast wordt ook het gebied ten westen van Waspik-Beneden, met als noordgrens de A59, tot dit deelgebied gerekend.

Hier is sprake van een hoofdzakelijk agrarisch grondgebruik. Natuurgebieden ontbreken, met uitzondering van het Eendennest (natuurgebied / ijsbaan). Landschappelijk overheersen hier poldergebieden, met een wisselend beeld. Tussen het Halve Zolenpad en de lijn Waspik – Kaatsheuvel (Engelseweg / Hoge Akkerweg) komen in de open polders diverse bebouwingsconcentraties voor (kernen en lintbebouwingen) en plaatselijk ook landschapselementen. Ten zuiden van die lijn is het gebied veel opener en grootschaliger met nauwelijks bebouwing en beplanting (polder Beoosten).

De polder direct ten westen van Waspik-Boven / zuid is in hydrologisch opzicht vergelijkbaar met de kwelgebieden van deelgebied 3. De overige polders liggen hydrologisch gezien op de overgang van kwel naar intermediair gebied en zijn over het algemeen / in verhouding droger.

Deelelement 5

Elementen van het huidige watersysteem

Het huidige watersysteem in het buitengebied omvat verschillende belangrijke elementen en structuren zoals: waterkeringen, watergangen en daarmee verbonden Ecologische VerbindingsZones (EVZ's). Daarnaast zijn ook bijzondere grondwatersituaties, met name als het gaat om kwel van belang (zie ook tekstkader 'Wat is kwel?'). Wat betreft het watersysteem zijn navolgende karakteristieken te geven.

Waterkering (veiligheid)

Het gebied is laag gelegen zodat afwatering onder natuurlijk verval niet mogelijk is. Dijken keren het hogere water van de Bergsche Maas, het Oude Maasje en het Drongelens Kanaal.

De profielen voldoen recent weer aan de huidige normen en de bescherming van de waterkeringen wordt geregeld in de Keur van het Hoogheemraadschap van West-Brabant en Waterschap de Maaskant. De beide oevers van het Oude Maasje en het Drongelens Kanaal zijn inmiddels, geheel respectievelijk grotendeels, ecologisch ingericht en worden als zodanig beheerd. Daarmee zijn die Ecologische Verbindingszones (EVZ's) daar inmiddels (nagenoeg) gerealiseerd.

>Knelpunten: geen

Wateraan- en afvoer

In nagenoeg het gehele gebied wordt peilbeheer toegepast. Door middel van wateraan- en afvoer wordt het gehele waterlopenstelsel c.q. het gehele gebied op peil gehouden met het Zuiderafwateringskanaal (ZAK) als de hoofdafvoer richting gemaal Keizersveer (in Raamsdonksveer), waar uitgemalen wordt naar de Bergse Maas. In tijden van watertekort wordt via de Sprangslot water aangevoerd en via het ZAK en twee opvoergemalen in de Sprangslot verdeeld over het gebied. De water aan- en afvoer is daarmee in kwantitatieve zin op orde.

> *Knelpunt*: Door de goede afwatering is echter ook weer deels verdroging van (bestaande en beoogde) natuurgebieden ontstaan, wat om oplossingen vraagt.

Waterkwaliteit

Deze voldoet niet aan de daaraan te stellen normen (MTR, volgens de Vierde Nota Waterhuishouding). Voor natuur kunnen andere normen gelden.

Oorzaken zijn o.a.: uitspoeling van bestrijdingsmiddelen en meststoffen, verontreiniging door overstorten van de riolering, inlaat van gebiedsvreemd (maas)water en depositie vanuit de lucht (industrie en verkeer).

Dit leidt plaatselijk bovendien tot eutrofiëringverschijnselen, zoals overvloedige algenbloei en de groei van kroos.

Verdroging (natuur)

> *Knelpunt*: Met name in het Westelijk Langstraat-gebied / deelgebied 3 is sprake van verdroging in verband met natuur. Voor de landbouw zijn er overigens geen knelpunten.

De grond- en oppervlaktewaterstand en waterkwaliteit voldoen niet aan de eisen van de natuurdoeltypen voor dat gebied. De waterstanden zijn veelal te laag en de kwaliteit is, door afname van kwel uit de diepere grondwaterlagen, veranderd van samenstelling (m.n. kalkrijkheid is verminderd). Dit vindt overigens mede plaats door oorzaken buiten het gebied.

4 Visie op gebieden

Op de Visiekaart is per deelgebied de visie op het buitengebied samengevat weergegeven.

Deze is als het ware opgesplitst in twee gedeelten of lagen:

1 Gebiedsaccenten,

die de belangrijkste huidige gebiedsfuncties en -waarden omvatten;

Ze worden op de visiekaart als 'onderlaag' weergegeven, door middel van de verschillende gebiedskleuren, en onder 4.1 toegelicht, waarbij ook eventuele aandachtspunten en tegengestelde wensen/belangen vanuit de verschillende sectoren aan de orde komen.

2 Beschermings- en/of ontwikkelingsrichtingen,

m.b.t. landbouw, natuur/landschap/cultuurhistorie en water.

Ze worden, over de gebiedsaccenten heen, als een aparte 'bovenlaag' weergegeven met icoontjes, symbolen e.d. en onder 4.2 toegelicht of ze komen nog nader aan de orde bij Visie op Thema's onder 5.

Gebiedsaccenten

4.1 Gebiedsaccenten (huidige functies / waarden)

(Visiekaart: gebiedskleuren / 'onderlaag')

4.1.1 Natuurgebieden, bestaand

- Bestaande natuur- en bosgebieden in beheer bij natuurorganisaties, zoals Gansooiense Uiterwaard, Labbeget en de Meerdijkse Driessen, de Dullaard en Den Dulvert, de Eendenkooi (binnen het gebied GlasNat) en het Eendennest (ijsbaan).
- Recent gerealiseerde reservaat- / natuurontwikkelingsgebieden in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), zoals delen van Labbeget, de Dullaard en Den Dulvert.
- Veelal betreft het ook hydrologisch belangrijke (kwel)gebieden.

Gezien het eigendom en de huidige hoofdfunctie natuur bestaan er binnen deze gebieden in beperkte mate tegenstrijdige belangen tussen de verschillende sectoren. Deze hebben betrekking op de randvoorwaarden voor natuurbehoud en –ontwikkeling enerzijds versus behoud van het cultuurhistorisch zeer waardevolle slagenlandschap en de waterhuishouding anderzijds. Deze laatste is in de regel voor zover mogelijk al afgestemd op de natuurfunctie.

Landbouwkundig gebruik komt in deze gebieden niet meer voor, zodat er op dat punt geen conflicterend belang met de landbouw is. Wel kunnen er nog conflicterende belangen spelen met aangrenzende (landbouw)gebieden, gelegen buiten de bestaande natuurgebieden, bijvoorbeeld t.a.v. het peilbeheer.

> *Aandachtspunten zijn / blijven:*

- het behoud van landschappelijke waarden (met name van de cultuurhistorisch bijzondere slagenverkaveling) bij het natuurbeheer;
- de invloed van het waterbeheer en de hydrologie op de landbouw, natuur en andere gebruiksfuncties in de directe omgeving (zie ook Thema: Omgaan met water, onder 5.2);

4.1.2 Landbouwgebieden, tevens beoogd natuurgebied

De uitgangssituatie voor deze gebieden is dat het op dit moment (nog) gaat om landbouwgebieden met een bedrijfsmatig agrarisch grondgebruik. Tevens zijn die gebieden aangewezen als beoogd natuurgebied, via aanwijzing als reservaatgebied of natuurontwikkelingsgebied, in het kader van de EHS (zie ook onder 4.2.2. Ontwikkeling natuurgebied en het tekstkader '[Wat is EHS?](#)'), via welke weg daar, op vrijwillige basis, natuurgebied gerealiseerd kan worden

In combinatie met het actuele agrarische gebruik hebben die landbouwgebieden op dit moment bovendien veelal ook al actuele of potentiële natuurwaarden, plus vaak ook nog een kenmerkende of bijzondere hydrologische situatie.

Wat is de EHS?

De Ecologische Hoofdstructuur, of kortweg EHS, is oorspronkelijk door de Rijksoverheid op hoofdlijnen vastgelegd in het Natuurbeleidsplan van 1990. De EHS omvat een samenhangend landelijke netwerk van belangrijke natuur- en bosgebieden, ecologische verbindingzones, en ook bepaalde agrarische gebieden met (actuele of potentiële) natuurwaarden. Tezamen vormen deze een duurzaam groen netwerk waarbinnen gestreefd wordt naar het behoud en versterking van (inter)nationaal belangrijke natuurwaarden.

Door de provincie zijn nadien zogenaamde Begrenzingsplannen vastgesteld, waarin de ligging van de EHS-gebieden nader is uitgewerkt / begrensd, tot veelal op perceelsniveau. Naast de al bestaande natuur- en bosgebieden betreft dat ook 'andere' of nieuwe natuur te beschermen of te ontwikkelen door middel van: ecologische verbindingzones, reservaatgebieden, natuurontwikkelingsgebieden en beheersgebieden.

Bij reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden wordt in principe gestreefd naar het (op vrijwillige basis) opkopen en herinrichten van landbouwgronden, met veelal ook al natuurwaarden, tot uitsluitend natuurgebied (zonder landbouw). In beheersgebieden wordt daarentegen gestreefd naar een passend blijvend agrarisch gebruik, waarbij beheersovereenkomsten worden afgesloten voor aangepaste / natuurgerichte vormen van landbouw (bijvoorbeeld met weidevogelbeheer, slootkantenbeheer of akkerrandenbeheer).

Recent zijn door de provincie, ter vervanging van de Begrenzingsplannen, de volgende plannen opgesteld:

- Natuurgebiedsplannen, voor de bestaande natuurgebieden, en eerdere begrensde reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden; daarin zijn de daarvoor beoogde natuurstreefbeelden zeer gedetailleerd, via aanwijzing van zogenaamde natuurdoeltypen, aangegeven alsmede de subsidiemogelijkheden voor realisering door m.n. terreinbeheerders;
- een Beheers- en landschapsgebiedsplan, voor alle gedetailleerd en globaal (in de vorm van 'ruime- jas-zoekgebieden') aangewezen beheersgebieden met blijvend agrarisch gebruik; het plan geeft naast de beoogde natuurdoeltypen ook de subsidiemogelijkheden aan voor verschillende vormen van (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer, de zogenaamde 'beheerspakketten', door m.n. de eigenaren.

De EHS maakt geheel deel uit van de Groene Hoofdstructuur (GHS) uit het Streekplan 2002 van de provincie Noord-Brabant. Aldus vormt de GHS de provinciale vertaling van de EHS in het ruimtelijk beleid.

De GHS omvat daarnaast ook agrarische gebieden met belangrijke natuurwaarden (op provinciaal niveau) die buiten de EHS vallen. Voorbeelden zijn een aantal weidevogel- en ganzengebieden (die niet als EHS-beheersgebied begrensd zijn) en ook de struweelvogelgebieden. Naast de vereiste planologische bescherming, via streek- en bestemmingsplan, zal de provincie voor de GHS-gebieden die buiten de EHS (met bijbehorende subsidiemogelijkheden) vallen in de toekomst ook subsidies gaan verstrekken voor agrarisch natuurbeheer.

De belangrijkste internationale verplichtingen op het gebied van de natuurbescherming zijn neergelegd in twee richtlijnen van de Europese Unie: de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992), gezamenlijk aangeduid als de Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze richtlijn maakt een onderscheid tussen de bescherming van leefgebieden ('speciale beschermingszones') en de bescherming van soorten.

Voor Noord-Brabant heeft het Rijk meer dan 30 te beschermen leefgebieden voorgedragen / aangewezen.

Deze gebieden zijn bijna helemaal opgenomen in de EHS / GHS, met bijbehorende ruimtelijke bescherming, en zullen ook (gaan) vallen onder de werking van de Natuurbeschermingswet 1998. De beoogde bescherming tegen eventuele ingrepen buiten de aangewezen gebieden die de natuurlijke kenmerken van die gebieden kunnen aantasten (de externe bescherming), zal mede door bestemmingsplannen moeten worden geboden.

De soortenbescherming tenslotte vindt plaats via de Flora- en Faunawet, waarbij niet alleen in verband met bestemmingsplannen maar ook voor andere (mogelijk) verstorende activiteiten, zowel binnen als buiten de EHS/GHS, steeds nagegaan moet worden dat e.e.a. niet zodanig ingrijpend is / wordt dat, gezien vanuit de soortenbescherming, er geen ontheffing of vrijstelling volgens de wet mogelijk is.

- Agrarische gebieden met actuele natuurwaarden
Dit laatste in meer of minder uitgesproken vorm als leefgebied van kwetsbare soorten (amfibieën en reptielen; planten en plantengemeenschappen; weidevogels en ganzen of zwanen) of minder kwetsbare soorten (struweelvogels). Daarnaast is er tevens sprake van landschappelijke en ook cultuurhistorische waarden.
Voorbeelden zijn: de meeste agrarische gronden in deelgebied 3; enkele gedeelten van de uiterwaarden langs de Bergse Maas, in deelgebied 1.
- Agrarische gebieden met potentiële natuurwaarden
Dit vanwege de ligging temidden van of direct grenzend aan bestaande natuurgebieden en voornoemde agrarische gebieden met actuele natuurwaarden. Ook nog niet gerealiseerde ecologische verbindingzones kunnen hiertoe gerekend worden. Daarnaast komen er ook uitgesproken landschappelijke of cultuurhistorische waarden voor.
Voorbeelden zijn (eveneens): agrarische gronden in deelgebied 3; delen van de uiterwaarden van de Bergse Maas, in deelgebied 3.
- Hydrologische waarden
In een groot aantal gevallen is, in combinatie met voornoemde situaties, ook sprake van hoge hydrologische waarde in de vorm van een bijzondere kwelzone (met name deelgebied 3). In een beperkt aantal gevallen is sprake van enige hydrologische waarde in de vorm van één of meer nattere laaggelegen plekken. Deze hydrologische omstandigheden dragen, in combinatie met voornoemde situaties, bij aan (een verhoging van) de actuele of potentiële natuurwaarden van de betreffende agrarische gebieden.

In deze gebieden kunnen het aanwezige, functioneel / bedrijfsmatig, agrarisch grondgebruik en het behoud van waarden zorgen voor conflicterende belangen. In veel gevallen zal er echter ook een duidelijke wisselwerking bestaan. Zo kunnen planten en dieren profiteren van sloot- en perceelsranden en ook weidevogels profiteren in het algemeen van het open agrarisch landschap, vooral waar melkveehouderij wordt bedreven. Anderzijds kan een aparte planologische status van agrarische gebieden met dergelijke natuurwaarden ook zorgen voor het weren van eventuele verstedelijkingsdruk.

>Aandachtspunten zijn / blijven:

- voor de landbouw is het van groot belang dat geen extra beperkingen worden opgelegd aan de bestaande normale grondgebonden agrarische bedrijfsvoering. Voor agrarische gebieden waar in het kader van de EHS wordt gestreefd naar reservaat- / natuurontwikkeling of de aanleg van ecologische verbindingzones, beide op vrijwillige basis, is het voor de landbouw van belang dat er vooraf geen planologische schaduwwerking plaatsvindt;
- het project 'GlasNat', waarin voorgaand aandachtspunt al eerder planologisch is uitgewerkt en dat in dit opzicht als een voor alle belangen aanvaardbaar gegeven beschouwd wordt, kan daarbij als voorbeeld dienen voor andere vergelijkbare situaties.

4.1.3 Landbouwgebieden met accent natuur / landschap

De uitgangssituatie voor deze gebieden is dat het gaat om landbouwgebieden met een bedrijfsmatig agrarisch grondgebruik. Deze gebieden zijn echter niet aangewezen als beoogd natuurgebied in het kader van de EHS (zie ook onder 4.2.2 en tekstkader 'Wat is EHS?').

Deze gebieden blijven ook in de toekomst in agrarisch gebruik, eventueel in combinatie met de afsluiting van een beheersovereenkomst met overeenkomstige vergoeding, voorzover ze zijn aangewezen als beheersgebied in het kader van de EHS.

In combinatie met het actuele / blijvende agrarische gebruik hebben die landbouwgebieden op dit moment ook al actuele natuurwaarden, plus soms ook nog een kenmerkende hydrologische situatie.

Qua waarden kan het accent echter verschillen. Het accent kan meer liggen op natuur of meer op landschap.

> Tegenstelling:

De Landbouw is, in tegenstelling tot de andere belangen, van mening dat in enkele agrarische gebieden met bepaalde natuurwaarden, die niet als reservaatgebied of natuurontwikkelingsgebied volgens de EHS zijn aangewezen, een accent / bescherming als natuur daar niet nodig en wenselijk is.

Er zou volstaan kunnen worden met een accent / bescherming als (open) landschap, in combinatie met het bestaande grondgebonden agrarische grondgebruik en het daarop afgestemde waterregiem, waarmee ook de betreffende natuurwaarden voldoende veilig gesteld worden.

Het gaat daarbij om enkele kerngebieden voor weidevogels en/of ganzen, in deelgebied 1 en 2.

De belangen NCL en Water zijn van mening dat die gebieden een accent natuur met bijbehorende waterregiem vereisen, in plaats van een accent landschap (met behoud van landschappelijke openheid) zoals door de Landbouw bepleit (zie ook hiervoor). In deze Visievorming zijn vooralsnog beide gebiedsaccenten aangegeven.

>Aandachtspunt is / blijft:

- dat het voor de landbouw van groot belang is dat geen extra beperkingen worden opgelegd aan de bestaande normale grondgebonden agrarische bedrijfsvoering.

4.1.4 Landbouwgebieden, met accent landschap

- Agrarische gebieden met mogelijkheden voor uitgesproken landschappelijke, cultuurhistorische en/of aardkundige waarden, maar zonder uitgesproken natuurwaarden of natuurpotenties; voorbeelden zijn: nagenoeg alle open poldergebieden van het rivierlandschap, in de deelgebieden 1 en 2, en ook het afwisselende gebied tussen Halve Zolenpad en de lijn Waspik – Kaatsheuvel c.q. het noordelijk deel van deelgebied 4.
- In een aantal gevallen is sprake van lager gelegen, nattere plekken in de polders, het gaat hier om lokale kwelstromen vanuit de Bergse Maas (rivierkwel).

Ook hier geldt dat functioneel agrarisch gebruik en het behoud van kenmerkende landschapswaarden kunnen zorgen voor conflicterende belangen.

Voor het behoud van de landschappelijke openheid (inclusief ook een meer algemene betekenis voor weidevogels en ganzen of zwanen, buiten voornoemde kerngebieden onder 4.1.3), dat in grote delen van het buitengebied aan de orde is, geldt echter dat dit zich goed verhoudt tot de normale agrarische, grondgebonden bedrijfsvoering.

>Aandachtspunt is / blijft:

- dat voor de landbouw extra beperkingen voor de normale bestaande grondgebonden agrarische bedrijfsvoering ongewenst zijn.

4.1.5 Landbouwgebieden, overig

Agrarische gebieden zonder uitgesproken natuurwaarden, natuurpotenties of landschappelijke waarden anders dan eventuele openheid.

- Dit betreft vooral het zuidelijk deel van deelgebied 4, de polder Beoosten, met openheid die op lokaal niveau van belang is.
- In hydrologisch opzicht zijn dit overwegend intermediaire gebieden. In een enkel gedeelte is sprake van lokale kwel.

In deze gebieden zijn geen wezenlijke natuur- en landschapswaarden in het geding en bestaan er in de regel geen beperkingen voor het normale agrarische grondgebruik.

Wat is natuurontwikkeling op vrijwillige basis?

Op plekken waar natuurontwikkeling op landbouwgronden wordt nagestreefd, met name in delen van de EHS, kunnen gronden voor dit doel worden verworven, met middelen die daarvoor door het rijk beschikbaar zijn gesteld. Dit gebeurt door de Stichting Beheer Landbouwgronden ten behoeve van natuurterreinbeherende instanties, maar soms ook door dergelijke instanties zelf zoals Natuurmonumenten.

In Nederland is afgesproken dat zowel voor natuurontwikkelingsgebieden, reservaatgebieden als ecologische verbindingzones de basis van vrijwilligheid geldt. Dit betekent concreet dat een grondeigenaar niet gedwongen kan worden zijn gronden te verkopen voor natuurontwikkeling. Onteigening vindt voor dit doel niet plaats.

Wat is planologische schaduwwerking?

Planologische schaduwwerking behelst het principe dat op basis van een (beleidsmatig) gewenste ontwikkeling, (extra) planologische beperkingen worden opgelegd voor de huidige gebruiksfunctie van een gebied. Het spreekt voor zich dat dit vanuit de huidige veelal agrarische gebruiksfunctie ongewenst is, met name wanneer hier geen (financiële) compensatie tegenover staat.

Met planologische schaduwwerking wordt niet bedoeld op planologische beperkingen die worden opgelegd vanuit de bescherming van actueel aanwezige gebiedswaarden, in verband met natuur of landschap, waarvan in die gebieden eveneens sprake kan zijn.

Daar waar natuurontwikkeling op landbouwgronden wordt beoogd kan een en ander in het bestemmingsplan planologisch mogelijk worden gemaakt door middel van een nadere procedure (wijziging). Daarbij wordt de agrarische bestemming (wat betreft het grondgebruik en eventueel ook afgestemd op aanwezige actuele of potentiële natuur- of landschapswaarden) pas omgezet in een bestemming natuurgebied, als de uitvoering daarvan verzekerd is / daadwerkelijk plaatsvindt. Dit zal dus pas zijn nadat de gronden op vrijwillige basis voor dat doel zijn verkocht (zie ook het tekstkader '[Wat is natuurontwikkeling op vrijwillige basis?](#)').

Een en ander is zo ook gebeurd bij het bestemmingsplan voor GlasNat (zie ook tekstkader '[Wat is GlasNat?](#)') en daar door alle betrokken belangengroeperingen onderschreven en nadien ook door de provincie goedgekeurd.

4.2 Beschermings- en ontwikkelingsrichtingen

(Visiekaart: icoontjes, symbolen e.d. als 'bovenlaag')

Op de Visiekaart zijn ook de gewenste beschermings- en ontwikkelingsrichtingen apart aangegeven. De gebiedsgerichte zaken worden hierna per belang besproken. Voor enkele thematische aspecten wordt daarbij doorverwezen naar het betreffende onderdeel van de Visie op de thema's zoals die, onder 5, nog uitvoeriger aan de orde komen.

4.2.1 Landbouw

Landbouw

Behoud en ontwikkeling landbouwkundig grondgebruik

Hierbij gaat het om het grondgebruik buiten de bedrijfslocaties

In het overgrote deel van het buitengebied betreft het behoud van weiland voor de grondgebonden melkveehouderij, met daarbij plaatselijk ook maïsteelt. Daarnaast is er ook akkerbouw en fruitteelt mogelijk. Glastuinbouw wordt geconcentreerd in het GlasNat-gebied. Voor grote delen van het buitengebied wordt een blijvend agrarisch grondgebruik nagestreefd.

Vooraf in deelgebied 3 en op enkele plaatsen in deelgebied 1 en 2, liggen EHS-gebieden waar reservats- / natuurontwikkeling, op vrijwillige basis, mogelijk is.

Hergebruik vrijkomende agrarische bedrijven (VAB)

Op sommige vrijkomende agrarische bedrijfslocaties locaties in het buitengebied, met name in de kernrandzones en lintbebouwingen, wordt op beperkte schaal en onder diverse voorwaarden hergebruik voor andere niet-agrarische functies mogelijk geacht. Zie verder Visie op thema's onder 5.2.

4.2.2 Natuur/landschap/cultuurhistorie

Natuur, landschap, cultuurhistorie

Ontwikkeling natuurgebied (EHS)

Doel is de ontwikkeling van meer robuuste natuurgebieden in aansluiting op bestaande natuurterreinen, als kerngebieden voor bijzonder waardevolle planten en dieren. De concrete invulling kan zeer verschillen, afhankelijk van de doelsoorten, de hydrologie en de landschappelijke omgeving. Verwerving van agrarische gronden voor de uitbouw van de EHS door de Stichting Beheer Landbouwgronden ten behoeve van natuurbeherende instanties of door die instanties zelf, vindt uitsluitend op vrijwillige basis plaats.

Planologische schaduwwerking moet daarbij voorkomen worden (zie ook tekstkader '[Wat is planologische schaduwwerking?](#)').

Een en ander kan planologisch mogelijk worden gemaakt door middel van een nadere procedure (wijziging), waarbij de agrarische bestemming (wat betreft het grondgebruik) pas wordt omgezet in een bestemming natuurgebied, als de uitvoering daarvan verzekerd is / plaatsvindt. Dit is zo ook gebeurd bij het plan GlasNat.

Ontwikkeling ecologische verbindingzones (EVZ's)

Het primaire doel van de ontwikkeling van EVZ's tussen natuurgebieden is het creëren van mogelijkheden voor de uitwisseling van planten en met name dieren. De concrete invulling van een ecologische verbindingzone kan zeer verschillen, afhankelijk van de doelsoorten, de landschappelijke omgeving en de concrete mogelijkheden ter plaatse. Zo kan gedacht worden aan een doorlopende relatief smalle oeverzone langs een waterloop maar bijvoorbeeld ook aan grotere stapstenen in de vorm van op korte afstand van elkaar gelegen losse natuurelementen (poelen, bosjes, overhoeken, etc.). Ook een combinatie van beide vormen kan voorkomen. Verwerving van agrarische gronden voor de aanleg van EVZ's door bijvoorbeeld gemeente of waterschap vindt uitsluitend op vrijwillige basis plaats.

De planologische regeling (wijziging) kan vergelijkbaar zijn met wat is aangegeven bij natuurontwikkeling.

Behoud en ontwikkeling kleinschalige natuur / landschap

Op enkele locaties in het buitengebied, met name in landbouwgebied met accent natuur / landschap of met accent landschap, buiten de EHS, en dan vooral in aansluiting op de kernrandzones en lintbebouwingen staat het behoud van bestaande kleine natuur – en landschapselementen voorop. Binnen deze gebieden wordt bij voorkeur gedetailleerd aangegeven welke elementen planologisch worden beschermd, zodat hierover geen onduidelijkheid blijft bestaan.

Tegelijk wordt in dezelfde gebieden op beperkte schaal ook particuliere natuurontwikkeling mogelijk geacht. Voor nieuw aan te leggen particuliere natuur- en landschapselementen (zoals erf- en/of perceelsrandbeplantingen, poelen, houtwallen, bossages, bloemen- / vlinderweiden) dient het 'nieuw groen = vrij groen' principe te gelden, zoals de gemeente ook al eerder heeft omschreven bij Subsidieverordening Particulier Landschapsbeheer. (Zie verder ook Visie op thema's onder 5.5.)

Behoud weidevogels/ganzen

Enkele specifieke kerngebieden voor weidevogels / ganzen in de polders en uiterwaarden van het rivierenlandschap (deelgebied 1 en 2) worden gekenmerkt door openheid en rust. Daarnaast is het graslandareaal, soms in combinatie met lokale kwel, met name voor weidevogels van belang. In de meeste gevallen gaan het huidige grondgebonden agrarisch gebruik en de vogels goed samen. Voorwaarde is dat vooral het huidige evenwicht tussen voldoende openheid, rust en huidig waterregiem worden gerespecteerd. Overigens kan ook door vrijwillig weidevogelbeheer in de overige open poldergebieden (voorzover geen kerngebieden) een grote bijdrage worden geleverd aan het behoud en versterking van de vogelwaarden. Verdergaande planologische of waterhuishoudkundige beperkingen in relatie tot het bestaande agrarische grondgebruik worden daarbij niet nodig geacht. Over de wijze waarop dit planologisch ingevuld / veilig gesteld moet worden bestaan er tegenstellingen tussen Landbouw enerzijds en de overige belangen anderzijds (zie onder 4.1.3).

Behoud landschappelijke openheid

Ook hier geldt dat de bestaande grondgebonden landbouw en het behoud van de landschappelijke openheid in het algemeen prima samengaan en elkaar niet in de weg hoeven te zitten. Verdergaande planologische beperkingen zijn ongewenst. Regulering van opgaande beplantingen langs wegen / waterlopen en bij omzetting van het bestaand agrarisch grondgebruik (via aanlegvergunningen) is daarbij voorstelbaar. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen de openheid van het rivierengebied, dat ook van regionaal belang is, en de openheid van gebieden die meer lokaal van belang zijn (zoals de polder Beoosten).

Behoud slagenlandschap

Binnen dit gebied staat behoud van bestaande cultuurhistorisch waardevolle slagenlandschap in combinatie met natuurontwikkeling (EHS) centraal. Nader onderzoek is gaande in hoeverre, waar en/of op welke wijze die combinatie in de toekomst realiseerbaar is.

Behoud open landschappelijke geleidingszone

Oostelijk langs het Drongelens kanaal wordt, zoals ook vastgelegd in het plan Waalboss voor de stedelijke ontwikkelingszone waarin Waalwijk gelegen is, een open zone wenselijk geacht waarin geen stedelijke ontwikkeling mag plaatsvinden. Dat geldt dan voor realisering van nieuwe woon- of werkgebieden. Ruimte voor (smalle) stedelijke infrastructuur, voor lokale ontsluiting(en) van het stedelijk gebied van Waalwijk-oost, zowel vanaf de A59 als intern, is daarbij wel voorstelbaar / mogelijk.

4.2.3 Water

(zie ook Visie op thema's onder 5.2)

Ruimte voor de rivier, zoekgebied

Door Rijkswaterstaat wordt de begrenzing van het zoekgebied 'Ruimte voor de Rivier' nader uitgewerkt. Vooral nog is het gehele zoekgebied aangegeven dat de uiterwaarden en de buitenpolders zuidwaarts tot aan de A59 omvat.

Ruimte voor de rivier, voorkeur

Vanuit de Landbouw is het standpunt dat, buiten de uiterwaarden, zonodig alleen de Overdiepse Polder als onderdeel van een realistisch zoekgebied, ten behoeve van Ruimte voor de rivier, in aanmerking moet komen. Dit is als zodanig apart aangegeven.

Regionale waterberging, zoekgebied

In het kader van de Reconstructie / Revitalisering is op grond van het daarbij gehanteerde hydrologisch streefbeeld gebleken dat voor de waterberging / retentie op regionaal niveau ook nog ruimte nodig is. In het buitengebied van Waalwijk moet voorlopig een klein gebiedje als zoekgebied daarvoor worden aangemerkt, waarnaar nog nader onderzoek moet worden verricht wat betreft nut, noodzaak en haalbaarheid. Dit bevindt zich westelijk van Waspik-Beneden, in de directe omgeving van het Zuider-afwateringskanaal.

Behoud en herstel bijzondere / regionale kwel

Dit betreft gebieden waar sprake is van de aanwezigheid van diepe kwel vanaf de zandgronden. De kenmerkende samenstelling van het kwelwater zorgt ervoor dat deze belangrijk is voor de aanwezige natte natuur. Binnen Landbouwgebieden met accent natuur zal, zolang / waar bedrijfsmatig agrarisch grondgebruik aanwezig is / blijft, de waterhuishouding mede daarop afgestemd blijven.

Hydrologische bufferzone rond natuurgebieden (onderzoek)

Dit betreft een zone rondom bestaande en toekomstige nieuwe natuurgebieden (EHS) van deelgebied 3, die zich mogelijk uitstrekt tot de aansluitende randen van deelgebied 1 en/of 4, waar sprake is van Landbouwgebieden met accent landschap c.q. zonder accent natuur. Op basis van nader onderzoek van de hydrologische situatie, naar onder andere de (on)mogelijkheden van een passende buffering, de gevolgen voor de landbouw, de haalbaarheid, de uitvoerbaarheid en het draagvlak geconcretiseerd worden. Zie ook onder 5.2.2.

4.2.4 Alle beschermings- en ontwikkelingsrichtingen tezamen

Als alle beschermings- en ontwikkelingsrichtingen tezamen worden beschouwd ontstaat het beeld zoals op de Visiekaart, door middel van icoontjes en symbolen, als 'bovenlaag' is weergegeven.

4.3 De Visiekaart

De Visiekaart geeft, op basis van 4.1 en 4.2, het totaalbeeld.

Die kaart omvat dus zowel de gebiedsaccenten (zoals beschreven onder 4.1), in de vorm een 'onderlaag' met kleurvlakken, als de beschermings- en ontwikkelingsrichtingen (zoals beschreven onder 4.2), in de vorm van een 'bovenlaag' met icoontjes en symbolen.

5 VISIE OP THEMA'S

5.1 Inleiding

De belangrijkste thema's die voor het buitengebied van Waalwijk door de geledingen uit klankbordgroep zijn ingebracht kunnen als volgt worden samengevat.

Thema's	Ingebracht door / relevant voor
Omgaan met water	Water, Landbouw, NLC
Agrarische bedrijfsvoering / herontwikkeling	Landbouw, NLC
Recreatie	Landbouw, NLC
Particuliere natuurontwikkeling	Landbouw, NLC

Voorzover die thematische zaken of ontwikkelingen in een specifiek gedeelte van het buitengebied van belang zijn is dat ook aangegeven op de kaart bij deze visievorming, zoals die hiervoor ook al aan de orde is geweest.

5.2 Thema: Omgaan met water

5.2.1 Algemeen

Voor een duurzame ontwikkeling van het buitengebied vormt het water, samen met de bodem, de basis. De functies en het grondgebruik dienen daarom 'te passen' bij een goed functionerend watersysteem, ofwel 'Water is mede ordenend'.

Wanneer functies of grondgebruik niet goed in het watersysteem passen ontstaan vaak problemen zoals wateroverlast of droogte. Ter bestrijding of voorkoming waarvan dan weer extra of dure 'kunstgrepen' (zoals bemalen, wateraanvoer / beregening) nodig zijn, wat niet duurzaam is. Beter is om 'zoveel mogelijk mee te bewegen met het natuurlijk watersysteem'.

Voor de landbouw geeft zowel te droog als te nat opbrengstderving en leidt tot hogere maatschappelijke kosten. Voor natuur is de juiste plaats in het watersysteem nog belangrijker. Behoud of ontwikkeling van natuurdoeltypen zijn erg afhankelijk van de waterkwantiteit en de -kwaliteit.

5.2.2 Wensbeeld, over ca. 10 jaar

De waterschappen streven ernaar middels de Reconstructie / Revitalisering maatregelen te realiseren gericht op een duurzaam watersysteem, waarvoor het Integraal Hydrologisch Streefbeeld opgesteld. Dit streefbeeld is ook (deels) verwerkt in de Visiekaart

Ecologische verbindingzones (EVZ's)

Realisatie van EVZ's langs waterkeringen (dijken langs Bergsche Maas, het Oude Maasje) en enkele andere watergangen (oevers langs Sprangslot en langs sloten van het Eendenest / ijsbaan en 's-Gravenduinsloot richting Halve Zolenpad) heeft hoge prioriteit. Langs het Oude Maasje en het Drongelens Kanaal is de uitvoering van EVZ's aan weerszijden nagenoeg gereed.

Dit betekent inrichting van een strook langs de waterloop of dijk van gemiddeld 10 tot 25 meter breedte. Voorafgaand aan realisatie dienen de zones als indicatief beschouwd / aangegeven te worden (in Visie / bestemmingsplan) en pas na realisatie dient de zone (via wijziging) vlakdekkend en passend bestemd te worden.

Ruimte voor de Rivier, zoekgebied / voorkeur

De benodigde Ruimte voor de Rivier is nog niet duidelijk. Rijkswaterstaat voert daar nu onderzoek naar uit. Het zoekgebied strekt zich uit over alle uiterwaarden en verder alle binnenpolders noordwestelijk van Waalwijk en de A59. De aandacht en voorkeur richt zich (althans regionaal) vooral op de Overdiepse Polder, met het zogenaamde 'spiegelproject'.

Uitgangspunt is dat er sprake blijft van een dubbelfunctie, d.w.z. ruimte voor (tijdelijke) opvang van rivierwater in combinatie met een blijvend landbouwkundig gebruik.

Op de Visiekaart is zowel het totale zoekgebied als het (regionale) voorkeursgebied voor Ruimte voor de Rivier aangegeven.

Regionale waterberging, zoekgebied

Vanwege de verwachte klimaatsverandering / neerslagintensiteiten is, in plaats van dijkverhogingen, meer ruimte voor regionale waterberging (op kortere termijn) en meer Ruimte voor de Rivier (op langere termijn) benodigd.

Voor regionale berging is in Waalwijk, vanwege het gegeven dat bij intensieve neerslag de afvoercapaciteit voldoende is, (nog) slechts een klein zoekgebied, westelijk van Waspik-Beneden, in de directe omgeving van het ZAK, in beeld. Dit is op de Visiekaart aangegeven.

Hydrologische bufferzone rond natuurgebieden

Prioriteit geldt eveneens voor de bestrijding van de natuurverdroging in het Westelijk Langstraatgebied / deelgebied 3, met bijzondere aandacht voor de invloed van systeemvreemd water (= maaswater via de Sprangslot en Zuiderafwateringskanaal).

Dit betekent vaak vernatten c.q. verhogen van de (grond)waterstand in de natuurgebieden (EHS) en tevens verbetering van de waterkwaliteit door:

- de slechte kwaliteit van aangevoerd (systeemvreemd Maas)water te verbeteren;
- herstel van regionale kwelstromen met een bijzondere kwaliteit water (kalkrijke kwel), door maatregelen zowel binnen het plangebied (buitengebied gemeente Waalwijk) maar ook daarbuiten, in het aangrenzende buitengebied en ook het stedelijk gebied, waarmee beïnvloeding van die kwel mogelijk is.

Optimalisatie van kwaliteit en kwantiteit binnen een natuurgebied, heeft ook gevolgen voor de directe omgeving. Er is een bufferzone nodig, omdat de overgang tussen nat en droog altijd geleidelijk en nooit abrupt verloopt. In deze zone zal het natter worden en vanuit kwaliteitsoogpunt is daar gebruik van voor de natuur schadelijke stoffen (zoals vrijkomend door bemesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen) ongewenst. Zo kan een natuurgebied als het ware geïsoleerd worden met betrekking tot de waterhuishouding.

In het Westelijk Langstraatgebied / deelgebied 3 is isolatie door middel van bufferzones nagenoeg niet haalbaar. Omdat het watersysteem van natuurgebieden en omliggend agrarisch en ook stedelijk gebied zo complex en verweven is, kan voldoende isolatie praktisch niet verwezenlijkt worden.

Daarnaast is er daarbij ook nog bijzondere aandacht en plaats nodig voor het behoud van het daar aanwezige cultuurhistorisch zeer waardevolle en overwegend fijnmazige slagenlandschap (zoals in het Labbegat). Dit maakt de buffering / isolatie extra complex.

Er wordt (waarschijnlijk al op korte termijn) een nader onderzoek uitgevoerd, dat door de diverse belangengroeperingen en meest direct betrokkenen breed wordt ondersteund, om te kunnen bepalen welke concrete maatregelen nodig en uitvoerbaar zijn om de verdroging van de natuur te bestrijden.

> Tegenstelling:

Vanuit het belang Water wordt vooralsnog uitgegaan van een buffer(onderzoeks)zone die zich (mogelijk) ook uitstrekt buiten deelgebied 3, langs de randen van de deelgebieden 1 en 4 aldaar;

De Landbouw is vooralsnog van mening dat de buffering, voor zover nodig en uitvoerbaar ten behoeve van de EHS zich in principe moet beperken tot deelgebied 3 en met name de Landbouwgebieden, tevens beoogd natuurgebied, omdat dat gebied veelal toch al extensiever in agrarisch of particulier gebruik is.

Waterkwaliteit

Verbetering van de waterkwaliteit staat hoog op de agenda. Het behalen van de MTR-normen (in 2018) vergt volgens de praktijk mogelijk speciale maatregelen, die soms ook ruimte vragen. Maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit kunnen bestaan uit bijvoorbeeld randenbeheer in de landbouw, biologische landbouw, nazuivering van puntbronnen (riooloverstorten, effluent van rioolwaterzuiveringen) en zuivering van verspreide / diffuse bronnen door middel van helofytenfilters (rietvelden). Herstel van kwelstromen is een andere zeer belangrijke factor met betrekking tot kwaliteit.

Waterkwantiteit

Aan en afvoer van water is op orde en op de toekomst gericht. Aandachtspunten bij te nemen maatregelen in het kader van andere thema's zijn: voorkomen van bodemdaling in veengebieden (waar?) door voldoende hoog peil aan te houden en voorkomen van wateroverlast als gevolg van hoge grondwaterstanden. Beide is vooral belangrijk bij bebouwing, zeker indien die ook nog van cultuurhistorisch belang is.

Waterkering

Aan de waterkeringen hoeft voorlopig niets te veranderen. Deze zijn onlangs aangepast aan de meest actuele normen.

5.2.3 Effecten

De maatregelen zoals vervat in het wensbeeld hebben deels ruimte nodig en soms kan het huidige gebruik niet meer plaats vinden. Voor een ander deel vereisen de maatregelen een aangepast gebruik vanwege veranderingen in de waterhuishouding, bijvoorbeeld in de bufferzones (vernatting, stoppen gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen).

Een en ander heeft voor het overheersende agrarische grondgebruik meestal nadelen tot gevolg. De maatregelen nemen ruimte in en kunnen tot gevolg hebben, dat het huidige gebruik alleen in aangepaste vorm nog plaats kan vinden.

Gebruikers kunnen dat zien als een bedreiging, ondanks dat er compensatie plaats zal vinden en dat een en ander alleen op vrijwillige basis gebeurt. Anderen zullen hierin juist kansen zien en zullen de maatregelen positief waarderen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de blauwe en groene (landbouw)diensten, aan flankerend beleid, aan verbrede landbouw, enz. Vernatting kan positief uitwerken op gebieden die in de huidige situatie te droog zijn, hoewel dat in een groot deel in het buitengebied van de gemeente Waalwijk dit laatste niet voor de hand ligt. Nader onderzoek dient daartoe nog plaats te vinden.

5.2.4 Taakverdeling

Ervaringen met betrekking tot wateroverlast elders en onderzoek van Waterschappen maken voldoende duidelijk dat er een en ander met het watersysteem zal moeten gebeuren. De belangrijkste voordelen zijn uiteraard het realiseren van een duurzaam toekomstvast watersysteem met 'het juiste gebruik op de juiste plaats' in het watersysteem. Dit voorkomt vooral veel overlast, zeker ook gezien de klimaatsverandering, en schept op de lange termijn de condities waarbij een ieder optimaal kan wonen, werken en recreëren.

De waterschappen hebben een duidelijke taak om een duurzaam watersysteem te realiseren en van daaruit kan dus een substantiële bijdrage daaraan verwacht worden.

Aangezien bepaalde ontwikkelingen de waterschappen te boven gaan, zal flankerend beleid in de vorm van subsidies ook een deel van de bijdrage vormen. Daarnaast wordt o.a. van gemeenten een bijdrage verwacht vanuit de planologische hoek (aanduiden / bestemmen van EVZ's, bergingsgebieden, enz.)

Vanuit onder andere landbouw en natuur, in combinatie met water, kunnen voordelen behaald worden door meervoudig ruimtegebruik.

5.2.5 Beleidskaders en aanverwante raakvlakken

De beleidskaders op het gebied van water worden (sectoraal) gevormd door: de Vierde Nota Waterhuishouding; het Provinciale Waterhuishoudingsplan; het Integrale Waterhuishoudingsplan West-Brabant; het provinciale grondwaterbeheer en beleid Drinkwaterwinning.

Het waterbeleid is/wordt ook verwerkt in alle ruimtelijke plannen, zoals: De Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening; het Provinciale Streekplan en de Uitwerkingsplannen daarvan; (inter-) gemeentelijke Structuurvisies en Bestemmingsplannen.

Tevens zijn er raakvlakken met Milieuplannen en Natuurplannen (natuurdoeltypen), op de drie overheidsniveaus, en verder ook met de Reconstructie en de RO-visie 'Water op de Kaart' van de West-Brabantse Waterschappen (Vertaling van waterbeheersplan naar de ruimte).

Ontwikkelingen op allerlei gebied krijgen hiermee dus raakvlakken met het watersysteem.

Dit alles zal, tezamen met de nodige voorlichting, moeten bijdragen aan verdere bewustwording van en draagvlak voor het duurzaam omgaan met water.

5.3 Thema: Agrarische bedrijfsvoering / (her)ontwikkeling

Algemeen

Vanuit met name Landbouw, en ook NLC, zijn gericht op dit thema een aantal overwegingen naar voren gebracht.

Allereerst dient er oog te zijn voor bestaande perspectiefvolle bedrijven die op hun huidige locatie al in de knel zitten of in de knel dreigen te komen in verband met actuele of toekomstige ontwikkelingen van meer algemeen belang.

Vanwege de algemene autonome ontwikkelingen in de landbouw zal bij diverse bestaande bedrijven de vraag naar nevenactiviteiten, als verbreding van de huidige bedrijfsvoering, naar verwachting toenemen. Dit gericht op aanvulling van het reguliere bedrijfsinkomen.

Verder zal ook in Waalwijk nog een aantal agrarische bedrijven in de nabije toekomst stoppen en daarmee vrijkomen voor eventueel ander gebruik.

In het verlengde hiervan zijn nadere ideeën en wensen geformuleerd over een aantal meer specifieke onderdelen met betrekking tot dit thema. Deze zijn hieronder samengevat.

5.3.1 Nieuwvestiging / verplaatsing, van een agrarisch bedrijf

Onder nieuwvestiging wordt verstaan: de vestiging van agrarisch bedrijf op een locatie waar nog geen agrarische bestemming / bouwblok aanwezig is.

Dit wordt vanuit de Landbouw binnen Waalwijk in het algemeen niet meer nodig of wenselijk geacht.

Alleen voor verplaatsing van sommige bestaande agrarische bedrijven moet daarop een uitzondering mogelijk zijn. Daarbij gaat het om agrarische bedrijven die op hun huidige locatie, binnen de gemeente, in de knel zitten of dreigen te komen vanwege ontwikkelingen van algemeen belang. Daarbij kan het gaan om zaken als de milieusituatie, stedelijke ontwikkeling, EHS-natuurontwikkeling, ruimte voor de rivier, regionale waterberging/retentie e.d.

Daarvoor zou verplaatsing naar een nieuwe bedrijfslocatie, onder voorwaarden, mogelijk moeten zijn / blijven. Als belangrijkste voorwaarden daarbij wordt gedacht aan:

- uitsluitend volwaardige en perspectiefvolle bedrijven;
- uitsluitend grondgebonden bedrijven, tenzij het bedrijf (ten dele) al niet-grondgebonden was;
- geen glastuinbouwbedrijven (daarvoor is al het plan 'GlasNat');
- uitsluitend in Landbouwgebied met accent landschap, voorzover geen aantasting van de specifiek waarde(n) plaats vindt en in Overige landbouwgebieden (zie Visiekaart);
- voorkeursvolgorde van locaties in die landbouwgebieden, waarvan de geschiktheid / aanwezigheid nader aangetoond moet worden is daarbij als volgt:
 - 1 bestaand vrijkomend agrarisch bedrijf / bouwblok;
 - 2 bestaande niet-agrarische functie / bouwblok;
 - 3 geheel nieuwe bouwlocatie;
- bij te verplaatsen veehouderijen dient, i.v.m. dierenwelzijn en toezicht, de mogelijkheid voor een (nieuwe bedrijfs)woning aanwezig te zijn, zo die niet al aanwezig is (op locaties 1 en 2);
- water is tevens leidraad met name wat betreft de (on)mogelijkheden vanwege regionale waterberging en Ruimte voor de rivier.

5.3.2 Omschakeling, bij een agrarisch bedrijf

Onder omschakeling wordt verstaan: het binnen het bouwblok geheel of gedeeltelijk overstappen van de bestaande agrarische bedrijfsvorm(en) naar een of meer andere agrarische bedrijfsvormen; daarbij geldt een onderscheid in de volgende vormen:

- a) grondgebonden agrarisch bedrijf;
- b) intensieve veehouderij (waarvoor stank- en ammoniakrichtlijnen gelden);
- c) glastuinbouwbedrijf;
- d) overig niet-grondgebonden agrarisch bedrijf, d.w.z. anders dan b of c.

Omschakelingen op het bouwblok worden volgens bijgaand schema toelaatbaar geacht.

Schema omschakeling

Naar nieuw > Van bestaand V	grond- gebonden	intensieve veehouderij	glastuinbouw	overig, niet- grond- gebonden
grondgebonden	A	N	N	V
intensieve veehouderij	A	A	N	V
glastuinbouw	A	N	A	V
overig niet- grondgebonden	A	N	N	A

A = altijd toegestaan

N = niet toegestaan

V = onder voorwaarden toegestaan

Wat is een aanlegvergunningenstelsel ?

Het aanlegvergunningenstelsel is een onderdeel van het bestemmingsplan dat wordt opgenomen om de bescherming van gebiedswaarden (bijvoorbeeld landschappelijke, cultuurhistorische of natuurwaarden) te kunnen regelen.

Aanlegvergunningen worden alleen opgenomen wanneer sprake is van twee of meer tegenstrijdige belangen, waarvan niet op voorhand duidelijk is welk belang voorrang heeft. Een aanlegvergunning maakt een nadere afweging van afzonderlijke concrete ingrepen mogelijk.

Veelal betreft het specifieke werken/werkzaamheden, anders dan bouwen, in verband met het op basis van de bestemming toegelaten (hoofd)gebruik, wat veelal het agrarisch grondgebruik is. Te denken valt aan 'bijzondere' werkzaamheden die op een bepaalde plek niet tot de gangbare 'dagelijkse' werkzaamheden behoren zoals bijvoorbeeld diepploegen, het wijzigen van het grondgebruik buiten de normale vruchtwisseling zoals het omschakelen van veeteelt of vollegronds akkerbouw naar meerjarige teelten met hoger opgaande beplanting zoals boom- of fruitteelt, het aanleggen van verhardingen of het verwijderen van landschappelijke beplantingen.

Met name wanneer deze ingrepen een onomkeerbaar en/of onevenredig groot effect op de aanwezige gebiedswaarden kunnen hebben is een **nadere afweging** in relatie tot de aanwezige gebiedswaarden nodig. Op basis daarvan kan een aanlegvergunning (onder eventuele voorwaarden) worden verleend of worden geweigerd.

Indien sprake is van een grote noodzaak vanuit het (veelal economisch) gebruik en de aantasting van waarden beperkt is kan de vergunning echter wel worden verleend.

Omschakeling naar (andere) grondgebonden agrarische bedrijvigheid is op het bouwblok altijd mogelijk. Wel dient er rekening mee gehouden te worden dat in bepaalde (deel)gebieden, vanwege aanwezige natuur- en/of landschapswaarden (zoals weidevogels, openheid en kwel) bepaalde vormen van omzetting van bestaand naar een ander agrarisch bodemgebruik (zoals meerjarige teelten met hoger opgaande beplanting zoals boom- of fruitteelt) nader op de toelaatbaarheid daarvan in relatie tot die waarden afgewogen moeten worden (via het aanlegvergunningstelsel). Daarom is dat misschien niet, niet overal of slechts onder bepaalde voorwaarden mogelijk.

Omschakeling naar intensieve veehouderij, is vanwege uiteenlopend (hoger) beleid en wetgeving enerzijds en vanwege de aard van de landbouw en de gebiedswaarden anderzijds in het geheel niet meer wenselijk in Waalwijk.

Omschakeling naar glastuinbouw, is om vergelijkbare redenen eveneens niet meer mogelijk. Uitsluitend binnen het gebied 'GlasNat' zijn nog beperkte ontwikkelings- of doorgroeimogelijkheden daarvoor aanwezig.

Omschakeling naar overige niet-grondgebonden agrarische bedrijvigheid, is alleen mogelijk onder bepaalde voorwaarden. Daarbij wordt o.a. gedacht aan:

- uitsluitend in 'Landbouwgebieden met accent landschap' of in 'Overige landbouwgebieden' (zie Visiekaart);
- uitsluitend binnen een al bestaand agrarische bouwblok, zonder verdere vergroting;
- uitsluitend binnen daar aanwezige gebouwen, dus geen nieuwbouwwitbreiding daarvoor;
- geen belemmeringen voor de ontwikkeling van andere aanwezige agrarische bedrijven in de omgeving;
- waar mogelijk vermindering van de ruimtelijke uitstraling en verhoging van de ruimtelijke kwaliteit (o.a. door afbraak overtollige / andere vrijkomende bedrijfsgebouwen, zoals veestallen of kassen, verbetering erfinrichting / -beplanting);
- geen extra transport- of andere verkeersaantrekkende werking;
- geen verzwaring van de milieu-uitstraling naar de omgeving of nadelige beïnvloeding van de waterhuishoudkundige situatie / hydrologie.

5.3.3 Nevenactiviteit, bij een agrarisch bedrijf

Onder nevenactiviteit wordt verstaan: een bedrijfsmatige activiteit die voorziet in een aanvulling van het inkomen van de agrariër, maar die in meerdere opzichten (ruimtelijk, functioneel, economisch) ondergeschikt blijft aan de aanwezige, min of meer volwaardige, agrarische bedrijfsvoering.

In principe mogelijk bij alle bestaande agrarische bedrijven onder de volgende voorwaarden:

- Bedrijfsomvang tenminste meer dan 2/3 volwaardig.
- Beëindiging bij inkrimping van bedrijfsvoering tot minder dan 2/3 volwaardig of bij stoppen van de agrarische bedrijfsvoering.
- Uitsluitend binnen het bouwblok, zonder vergroting daarvoor.
- Uitsluitend binnen bestaande gebouwen, dus geen nieuwbouwwitbreiding daarvoor.
- Geen belemmeringen voor de ontwikkeling van andere aanwezige agrarische bedrijven in de omgeving;
- Geen natuur- of landschapsverstoring en daarom zo veel mogelijk in bestaande gebouwen en niet op het erf / in de openlucht (m.u.v. kamperen en parkeren).
- Ruimtelijk van beperkte omvang, mede afhankelijk van aanwezige bedrijfsbebouwing en activiteitencategorie (zie in schema).
- Behorend tot bepaalde activiteitencategorieën (uit te werken in een limitatieve lijst) die slechts zijn toegestaan in bepaalde deelgebieden (volgens schema).
- Nevenactiviteiten zijn alleen mogelijk onder voorwaarden c.q. nader afweging met betrekking tot zaken als kleinschaligheid, passendheid t.o.v. gebiedswaarden, landschap, verkeersontsluiting en eventuele milieuoverlast voor omliggende woningen en bedrijven (o.a. binnen kernrandzones of lintbebouwingen).
- Gelet op de diverse voorwaarden en het maatwerk dat daarbij geleverd zal moeten worden zijn nevenactiviteiten veelal niet rechtstreeks toelaatbaar, maar via een nadere (vrijstellings)procedure.

**Schema nevenactiviteit / vervolgactiviteit
bij 5.3.3. en 5.3.4**

Gebiedsaccenten / ontwikkelingsrichting >	Landbouw- gebied met accent natuur	Landbouw- gebied met accent landschap	Overige landbouw gebieden	Kernrand- zones / linten in gebied met accent natuur	Kernrand- zones / linten in gebied met accent landschap / overig
Activiteitscategorie* v					
1) Kleinschalig kamperen, kampeer- of zorgboerderij, verkoop eigen product, ondersteuning dag-recreatief medegebruik / horeca	N	N	N	N	N
2) Agrarisch gelieerd, met dieren / veterinaire risico's	--	--	--	N, Vz	N, Vz
3) Agrarisch gelieerd, met groot-handel, extra transport, doorgroei	--	--	--	--	N, Vz
4) Agrarisch gelieerd, overig	N	N	N	N, Vz	N, Vz
5) Opslag (statisch) en stalling voor recreatie	N	N	N	N, Vw+Vo	N, Vw+ Vo
6) Ambachtelijke en dienstverlenende bedrijvigheid	--	--	--	N, Vz	N, Vz
7) (Burger)woning	Vw	Vw	Vw	Vw	Vw
8) Kleinschalig kamperen, kamphuis, ondersteuning dagrecreatief medegebruik / horeca, bij (burger)woning	--	--	--	Vw + Vo	Vw+ Vo

* = t.z.t. nader uit te werken in limitatieve lijst

N = toe te laten als Nevenactiviteit, bij functionerend agrarisch bedrijf

Vz = toe te laten als Vervolgactiviteit, als zelfstandige / kleinschalige bedrijfsactiviteit

Vw = toe te laten als Vervolgactiviteit, als (burger)woning

Vo = toe te laten als Vervolgactiviteit, maar alleen als ondergeschikte activiteit bij burgerwoning

-- = niet toe te laten

Indicatie omvang.

- Maximaal 1/3 deel van aanwezige bedrijfsbebouwing, waarbij nooit meer dan hieronder nader aangegeven maximale m² bebouwing / terreinoppervlakte te gebruiken.
- In geval van vervolgactiviteit dient de overige voormalige bedrijfsbebouwing, boven het maximum, geheel gesloopt te worden.
- Overzicht nadere maxima:
 - 1) maximaal ca. 250 m², w.v. max. 25 m² verkoop of horeca / maximaal 1500m² kampeerterrein;
 - 2) en 3) maximaal ca. 1000 m² bij N en 400 m² bij Vz;
 - 4) en 6) maximaal ca 400 m²;
 - 5) maximaal ca. 1000 m² bij N en maximaal 250 m² bij Vo;
 - 7) alleen in geval van een al bestaande v.m. bedrijfswoning (met 70 m² vrijstaande bijgebouwen in verband met wonen);
- 8) maximaal ca. 250 m², w.v. max. 25 m² horeca / maximaal 1000 à 1500m² kampeerterrein, mits niet in combinatie met kamphuis.

Vanuit de Landbouw wordt bovendien bepleit om, in verband met de bedrijfsontwikkeling / -opvolging en/of vanuit een oogpunt van sociale zorg, de mogelijkheid van tijdelijke inwoning van oudere familieleden, in een (apart) gedeelte van de bedrijfswoning mogelijk te laten / toe te (blijven) staan.

Zolang er daarbij sprake is / blijft van één (meer-generatie) huishouden zou een dergelijke bewoning van de bedrijfswoning (met uit- en aanbouwen, maar zonder dat feitelijke splitsing in 2 zelfstandige woningen plaatsvindt) in planologisch opzicht niet apart benaderd of geregeld behoeven te worden.

5.3.4 Vervolgactiviteit / hergebruik vrijkomend agrarisch bedrijf (VAB)

Onder vervolgactiviteit wordt verstaan: een zelfstandige bedrijfsmatige of een ondergeschikte activiteit die plaats gaat vinden op een locatie waar een agrarisch bedrijf, met overeenkomstige bestemming / bouwblok, volledig ophoudt te bestaan.

De voorwaarden waaronder een vervolgactiviteit, zoals aangegeven in het schema, mogelijk is na beëindiging van een agrarisch bedrijf sluiten aan op en zijn een verdere aanscherpingen van voorwaarden zoals die zijn aangegeven voor nevenactiviteiten.

- Voordat een vervolgactiviteit wordt overwogen dient nagegaan te worden of agrarisch hergebruik voor te verplaatsen agrarische bedrijven die elders in de knel zitten of dreigen te komen vanwege maatschappelijke ontwikkelingen (zie ook hiervoor onder 5.3.1.) ter plaatse mogelijk is en of de behoefte of de noodzaak daarvoor aanwezig is. Indien dat niet het geval is geldt de volgende afwegingsstap.
- Vanwege het behoud van het agrarische karakter en de openheid van het buitengebied gaat, buiten de kernrandzones en bebouwingslinten, de voorkeur uit naar sloop van bedrijfsgebouwen met compensatie analoog aan Ruimte-voor-Ruimte-regeling (d.w.z. woningen elders op daarvoor aan te wijzen locaties in / bij de kernen, maar niet in de open linten); het grondgebruik buiten de vrijkomende bouwblokken en te handhaven bebouwing moet in principe agrarisch blijven of weer agrarisch worden, tenzij sprake is van natuurontwikkeling in het kader van de EHS;
- Geen belemmeringen voor de ontwikkeling van andere bestaande agrarische bedrijven in de omgeving;
- Bij vrijkomende bedrijfswoningen moet de situatie individueel bezien en afgewogen worden; vervolgactiviteit c.q. bestemming als niet-agrarisch bedrijf(je) of burgerwoning is alleen mogelijk als dat de bestaande agrarische bedrijven niet in hun ontwikkeling beperkt;
- Vervolgactiviteiten zijn alleen mogelijk na substantiële sloop van de alle voormalige agrarische bedrijfsgebouwen boven de aangegeven maximum maten;
- Vervolgactiviteiten zijn verder alleen mogelijk onder strenge voorwaarden c.q. nader afweging met betrekking tot zaken als kleinschaligheid, passendheid t.o.v. gebiedswaarden, landschap, verkeersontsluiting en eventuele milieuoverlast voor omringende woningen;
- Per situatie mag maar van 1 vervolgactiviteit, volgens het schema, gebruik gemaakt worden, waarbij in geval van een zelfstandige bedrijfsactiviteit een eventueel aanwezige v.m. agrarische bedrijfswoning als bedrijfswoning voor die vervolgfunctie zal functioneren.
- Gelet op de diverse voorwaarden en het maatwerk dat daarbij geleverd zal moeten worden zijn vervolgactiviteiten niet rechtstreeks toelaatbaar, maar altijd via een nadere (wijzigings)procedure.

5.4 Thema: Recreatie

Vanuit met name Landbouw en NLC zijn de volgende zaken over dit thema naar voren gebracht.

5.4.1 Verblijfsrecreatie

Algemeen

Voorlopig geen mogelijkheden bieden voor nieuwe (zelfstandige of grootschalige) verblijfsrecreatie, zeker niet in het eigenlijke buitengebied van Waalwijk. Enkel als nevenactiviteit, bij functionerende agrarische bedrijven, en ook bij VAB en burgerwoningen, beide in de kernrandzones en bebouwingslinten, zijn kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie toelaatbaar.

Bij agrarische bedrijven, als nevenactiviteit

Kleinschalig kamperen bij de boer (= 10 à 15 kampeerplaatsen op het bouwblok / erf van een functionerend agrarisch bedrijf) is overal mogelijk. Dat geldt ook voor een kampeerboerderij (= kamperen in een beperkt gedeelte, maximaal 250 m², van bestaande bedrijfsgebouwen). Combinatie van beide kampeervormen op een agrarische bedrijf is daarbij eveneens voorstelbaar.

Bij vrijkomende agrarische bedrijven (VAB)

Bij VAB is als vervolgactiviteit hergebruik voor een kleinschalig (niet-agrarisch) kampeerhuis of kleinschalig kamperen (maar niet in combinatie), alleen mogelijk in combinatie met wonen en dan uitsluitend in kernrandzones en bebouwingslinten. Dit bovendien onder bepaalde voorwaarden (zie ook onder 5.3.4 en hierna).

Bij bestaande burgerwoningen

Kleinschalig kamperen bij bestaande burgerwoningen (= 10 à 15 kampeerplaatsen op het bouwblok / erf van bestaande woning) is eveneens mogelijk, vergelijkbaar met voornoemd punt.

Voorwaarden

Mogelijke voorwaarden bij kleinschalige verblijfsrecreatie bij burgerwoningen, in kernrandzones en bebouwingslinten, ter beperking van eventuele overlast voor omgeving kunnen o.a. zijn:

- geen belemmering voor ontwikkeling van agrarische bedrijven;
- minimum omvang erf (> 0,5 ha);
- minimum afstand tot andere woningen (> 50 m);
- landschappelijke inpassing / ontwikkeling;
- geen aantasting van (omringende) gebiedswaarden;
- maximum aantal kampeerplaatsen en/of kampeerlocaties per deelgebied.

5.4.2 Dagrecreatie

Prioriteit dient voorlopig nog te liggen bij stimuleren / realiseren / verbeteren van mogelijkheden voor extensieve vormen van routegebonden dagrecreatief medegebruik van de meest aantrekkelijk gedeelten van het buitengebied.

Daarbij wordt gedacht aan (veel meer) veilige, doorgaande, goed gemarkeerde / gekarteerde routes voor m.n. wandelen en fietsen. Dat via / langs bestaande wegen, paden, waterlopen en plaatselijk ook via nieuwe verbindingen langs en soms ook door de diverse reservaatgebieden.

Aansluiten op goede parkeerplaatsen in het buitengebied en ook op verbindingen vanuit de kernen / de stad is daarbij eveneens van belang.

Andere vormen van routegebonden dagrecreatie (zoals skaten, kanoen, paardrijden) zijn daarmee onder bepaalde voorwaarden (zoals passend binnen aanwezige gebiedswaarden en geldende wet- en regelgeving) ook plaatselijk goed / incidenteel te combineren.

Plaatselijk kan op de routes bij / vanuit agrarische bedrijven worden aangesloten met hun bestaande / te ontwikkelen nevenactiviteiten zoals verblijfsrecreatie, verkoop agrarische producten, kleinschalige horeca, en verhuur kano's / paarden.

5.5 Thema: Behoud en ontwikkeling kleinschalige natuur en landschap (door particulieren)

In het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) bestaan er mogelijkheden voor natuurontwikkeling op landbouwgronden. In de hiervoor aangewezen gebieden (reservaats- en natuurontwikkelingsgebieden) kunnen op vrijwillige basis gronden worden verworven en ingericht als nieuwe natuur (zie ook tekstkader 'Wat is EHS?'). In de regel gaat het eigendom en beheer daarbij over naar de professionele terreinbeherende instanties zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten of het Brabants Landschap.

Op kleine schaal kunnen echter ook particulieren een bijdrage leveren aan het behoud van bestaande en het realiseren van nieuwe kleinschalige natuur- en landschapselementen buiten de EHS. Met name in de directe omgeving van stad, dorpen en linten liggen daarvoor kansen, en dan vooral in deelgebied 3 en het noordelijk gedeelte van deelgebied 4. Enerzijds vormt een areaalbeperking voor de landbouw op deze plaatsen veelal geen probleem, omdat het veelal weinig rendabele en/of bedrijfsmatig gezien ongunstige gelegen of te kleinschalige percelen en overhoeken betreft. Anderzijds kan hier in ecologische en landschappelijk vaak veel winst worden geboekt en ook zijn het interessante recreatieve uitloopgebieden voor de stads- en dorpsbewoners en recreanten uit zowel de directe omgeving als van elders.

Bij particuliere natuurontwikkeling zijn de volgende aspecten van belang:

- Negatieve gevolgen voor omliggende landbouwgronden (planologisch of anderszins) dienen te worden voorkomen.
- Met name stads- en dorpsrandzones en locaties aansluitend op de EHS, in deelgebied 3 en 4, lenen zich voor deze ontwikkeling.
- Het type natuur dat wordt nagestreefd, dient aan te sluiten bij de mogelijkheden van de plek (nat/droog, zand/klei/veen, etc.), bij de natuurdoeltypen in de aangrenzende EHS en bij het omringende landschapstype. Dit laatste betekent dat in het betreffende gebied met name bloemrijk grasland, poelen, rietmoerasjes, elzensingels knotwilgen e.d. kunnen worden ontwikkeld.
- In een aantal gevallen dient, afhankelijk van het type inrichtingsmaatregelen, rekening te worden gehouden met noodzakelijke vergunningen zoals aanleg- of ontgrondingsvergunningen.
- Voor de financiering bestaan verschillende mogelijkheden. Te denken valt aan de constructies vergelijkbaar met 'nieuwe landgoederen', de subsidieregelingen in het kader van het Programma Beheer voor de EHS en aanverwante (aanvullende) subsidiemogelijkheden, waarbij eventueel ook een verenigings- of stichtingsvorm, van betreffende particulieren, voordelen kan bieden.
- Voor de planologische regeling kan gedacht worden aan een nadere procedure (aanlegvergunning en/of vrijstellingsregeling) waaraan voorwaarden worden verbonden. Deze voorwaarden hebben betrekking op het voorkomen van schade aan aangrenzende landbouwgebieden, voorkomen van ongewenste natuurdoeltypen en het voorkomen van te grootschalige omvorming van landbouwgronden (bijvoorbeeld niet groter dan 1 ha).
- Daarnaast dient in de regeling ook rekening te worden gehouden met het 'nieuw groen/vrij groen' principe.

Samenstelling klankbordgroep

Naam

De heer P. de Gier (voorzitter)
De heer P. van Steenoven (voorzitter)
De heer W. Spierings
De heer J. Meijs
De heer P. de Jongh
De heer A. Wagemakers
De heer J. Verschure
De heer H. Blaas
De heer A. Sweere

Functie/Namens

Wethouder RO gemeente Waalwijk (tot mei 2002)
Wethouder RO gemeente Waalwijk (vanaf mei 2002)
ZLTO Waalwijk-Geertruidenberg
ZLTO Waalwijk-Geertruidenberg
IVN de Waerdman
IVN de Waerdman
gezamenlijke Heemkundekringen
Hoogheemraadschap West-Brabant
Waterschap De Dongestroom

Ondersteuning

Mevrouw I. Verhoeven
De heer G. Moolenschot
De heer H. Verdijk

gemeente Waalwijk, secretariaat
gemeente Waalwijk, afdeling RO
Croonen Adviseurs b.v.